

NARCISA FREIXAS i CRUELLS

(Pedagoga i Compositora)

Per RICARD SIMÓ i BACH

En ocasió d'unes converses amb Maria Magdalena Petit i Codina -neta de la inoblidable NARCISA FREIXAS i CRUELLS-, relacionades amb la biografia de la seva àvia, inserida en el Diccionari Biogràfic de Sabadellencs, hem tingut el goig de conèixer testimonis escrits i gràfics, dels quals, hem considerat adient de fer-ne comentari a "QUADERN", per a delectança dels seus lectors i, particularment, d'aquells que ignoren quí fou i què representà per la cultura catalana, la nostra il.lustre i benemèrita sabadellenca.

Narcisa Freixas nasqué a Sabadell, l'any 1.859, i morí a Barcelona, el 20 de desembre de 1.927. El seu pare, PERE FREIXAS i SABATER, fou un pedagog, escriptor, gramàtic i autor d'un Diccionari Espanyol-Francès i Francès-Espan-

yol (dos volums), publicat l'any 1.846, quí dedicat a moltes activitats intel.lectuals i polítiques, fou amic personal i corresponsal de l'il.lustre català, general JOAN PRIM i PRATS.

Narcisa Freixas es maridà amb l'insigne Doctor en Medicina MIQUEL PETIT i PONS. L'ur matrimoni fruità tres fills, Elvira, Matilde i Josep Maria. La mort de les dues filles afectà greument la sensibilitat de la mare i el seu futur, dedicat de ple la resta de la seva vida, a la vida del seu fill i a la de tots els infants de Catalunya. Dir Narcisa Freixas, vol dir poble, vol dir amor, vol dir Catalunya. Vol dir una vida que tota ella fou dedicada a la cultura.

La neta ens parla amb respecte i veneració dels seus avantpassats i ens mostra un dojl de valuosos testimonis

sobre la vida exemplar i l'ambient que rodejà la seva àvia i família. D'entre altres testimoniatges, posà a les nostres mans un llibre del seu pare, el Dr. Josep M.ª PETIT i FREIXAS, "La Victoria del Corazón", el qual palesa sobradament l'esperit humanitari, cristià i científic de l'autor. L'insigne cirurgià Dr. MANUEL CORRACHAN i GARCIA, Professor de la Facultat de Medicina de Barcelona, en destacà la seva personalitat en ocasió de la presentació de l'esmentat llibre. El Dr. Petit i Freixas fou Secretari del Consell Superior de la "Lliga contra el Càncer", que presidia la Reina VICTORIA EUGENIA. També creà un "Hospital del Càncer", i fundà i dirigí a La Garriga, la "Llar infantil Narcisa Freixas" (Sanatori-Escola de nens invàlids de paràlisi infantil). Tota aquesta tasca humanitària, pedagògica i científica, estigué sempre inspirada per l'amor de Narcisa Freixas.

Però millor que les nostres lletres, hom podrà valorar la personalitat de la nostra biografiada llegint el llibre d'homenatge "OBRES DE NARCISA FREIXAS", que es publicà l'any 1.928 i en el qual hom pot llegir en el pòrtic que transcrivim literalment, aquesta INVITACIÓ:

"...Una il.lustre dama, preuat joiell de la terra catalana, acaba de morir omplint de dol l'ànima infantívola de Catalunya. D'aquesta bella terra, que ella tant estimà i que tant l'estimava.

No creiem nosaltres que hi hagi qui desconegui l'obra d'amor i de cultura de Narcisa Freixas, que és d'aquelles que no moriran mai. Serà, si per cas, quan el poble mori. I el poble viu i viurà sempre, per damunt de totes les coses.

Prou hom parla d'homenatjar avui a Narcisa Freixas. Amics i admiradors lluiten perquè el seu nom i el seu record perduri en forma material, com perdurarà sempre en forma espiritual, per la força de la seva inspiració excelsa. I si nosaltres que no dubtem que el seu marbre passarà a la posteritat, rodejat de flors i de cants d'infants, creiem que cal homenatjar-la també d'altra manera.

Oli de Tornè Esquiús -el seu il·lustrador- dibuixant del llibre "Homenatge a Narcisa Freixas".

Cal homenatjar-la amb l'homenatge que ella mateixa es féu, amb la seva vida de treball. Homenatjar-la, fent que tothom tingui la seva obra en la dolça casa, com es té un llibre sant que passa de pares a fills. Que Narcisa Freixas, fou l'alegria de l'infant, que vol dir ésser l'alegria de la Pàtria. I es per això que s'ha pensat a publicar-la completa, la seva obra, reunida en un volum d'honor. D'honor per l'homenatjada i d'honor per l'homenatjador, ja que la seva possessió voldrà dir art, pàtria i amistat... Que aquesta obra, serà el tresor dels infants i del poble tot, amb el qual s'enriquirà d'art i de bellesa..."

Signen aquesta INVITACIÓ les següents figures catalanes: Santiago Rusinyol, Amadeu Vives, J. Lamote de Grignón, Antoni Nicolau, Ignasi Iglésias, Pau Casals, Lluís Millet, Víctor Català i Enric Morera.- Barcelona del 1.927".

També són significatives i molt honoroses les diverses opinions autoritzades de rellevants personalitats de la cultura catalana de valorar la idiosincràsia de Narcisa Freixas. El poeta provençal Frederic Mistral, va escriure a la nostra excelsa compositora les següents paraules: "...Els aucells canten sense paraules i sens dubte, amb llurs melodies, expressen llur pensament. El mateix pot dir-se del vostre art exquisit..."

Heu's ací altres judicis del Mestre dels Mestres Felip Pedrell: "...Els vostres cants rosinyolegen i sou la regina de les cançons d'infants i de l'educació elemental de la música..." "...Rossinyologeune molts anys d'aquestes cançons, oh, senyora. Nodriu avui els cors d'infants, per formar demà cors d'homes forts, plens de bondat i d'amor..."

Sabadell, la seva ciutat mare, per acord de l'Ajuntament, l'honorà donant el seu nom a un dels carrers i posà una llosa de marbre a la casa del carrer de la Creueta on veié la llum primera. El mateix féu l'Ajuntament de La Garriga, donant el seu nom a una plaça de la vila, i també ho féu l'Ajuntament de Barcelona, que donà el nom de Narcisa Freixas a una plaça de la ciutat comtal situada al carrer de Balmes-Méndez Nuñez.

Narcisa Freixas obrí el cor a la veritat de l'art als disset anys, tenint per Mestre Joan Pujol, que ho fou de tants. Amb ell, aprengué solfeig i piano. Més endavant, de casada, aprengué pintura i escultura, amb els Mestres, Modest Urgell i Torquat Tasso.

La seva primera composició fou una sardana. "La Festa de Roses", que l'any 1877 estrenà a Castelló d'Empúries, la Cobla de Torroella de Montgrí. Bell començament aquest, per a una compositora catalana, que tanta producció musical donaria en el curs dels seus 67 anys de fructífera vida!

"...Els primers anys de matrimoni, la vida de Narcisa Freixas, fou la vida de la dona catalana tan plena de seny -com diu l'Ausias March- que no pensava altra cosa sinó endolcir la seva llar, tasca sempre grata a Déu i als homes, i que ha posat Catalunya en l'alt lloc que ocupa en l'ordre espiritual..."

El saborós poeta i escriptor Ignasi Iglésias, també s'expressà així: "...Aquesta dona extraordinària, que, per glòria de l'art i de la infantesa, tindrem eternament en esperit a casa nostra, és la llum guiadora de l'ànima infantil, és l'artista exímia de santa memòria, conscient de la seva obra educativa. És la dona ideal amb un gran cor de mare, que vessa tendresa arreu..."

També la ferma i deliciosa literata Víctor Català, que tant honora les lletres catalanes, digué: "...Narcisa Freixas, música i pedagoga de ric temperament, dona d'ideal i d'acció, era una catalana d'excepció, que, bo i servant gelosament totes les virtuts tradicionals de la dona de sa casa posseïa a bastament les virtuts novelles que reclamen les necessitats i les aspiracions dels temps també novells i que hauria pogut fer d'ella, en son ambient, una assenyada davantera de les modernes legions femenines. Narcisa Freixas, dama catalana en tot moment, es donà tota amb prodigalitat verament maternal a les tasques de pedagoga, aixecant amb sa batuta el nivell sensitiu de l'infant i el cultural del poble..."

El genial Mestre Amadeu Vives, tan benivolgut i admirat, manifestà: "...Tal és de pur, d'amorós, de gai i de tendre, el record de Narcisa Freixas, que, oh, prodigi, les semprevives que hom ha volgut teixir-hi s'han tornat totes oloroses..."

Narcisa Freixas, volgué rodejar-se sempre d'aquelles persones que valien més que ella, perquè la il·luminessin amb la seva llum esplendorosa. Per això la seva llar es veié honorada mantes vegades pel més selecte de la intel·lectualitat catalana, d'entre els que no hi mancaven mai, Mossèn Jacint Verdaguer, Joan Maragall, Lluís Millet, J. Lamote de Grignón, Enric Morera, Enric Granados, Santiago Rusinyol, i tant i tants altres que faria massa extensiva aquesta relació, de la qual en tenim testimoni.

Maria Magda Petit i Freixas recolzada al piano de l'àvia.

Narcisa Freixas fundà la Institució Cultural Musical Popular que tingué gran repercussió i ressonància en els medis culturals.

L'any 1917, arran d'unes conferències a les escoles de Catalunya, accedí a donar un curs a Madrid, sobre el mateix tema, a prec del Ministre D'Educació del Govern Espanyol. Li fou oferta la Creu d'Alfons XII, que refusà.

Servem per a una altra avinentesa parlar d'altres vivències interessants que avui deixem en el nostre arxiu.

Abans de posar punt final a aquestes lletres, volem remerciar a la gentil neta de la nostra gloriosa biografiada, les atencions que ens ha tingut en proporcionar-nos notables documents i delectar-nos amb valuosa informació relacionada amb la seva admirada i venerable àvia, NARCISA FREIXAS i CRUELLES ●

Es una gentilesa de

Art 2000

Advocat Cirera, 10, 1º 12 - Tel. 726 11 26
SABADELL